

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З КРАСАВІКА 1955 ГОДА ●

● № 21 (3633) ●

● ПЯТНІЦА, 13 ЛІСТАПАДА, 2020

ВЫДАННЕ “ГОЛАС РАДЗІМЫ” ЧЫТАЙЦЕ Ё ІНТЭРНЭЦЕ НА ПАРТАЛЕ ZVIAZDA.BY

Доўгая дарога з Уральска
Стар. 2

Амерыканская перакладчыца з Бабруйска
Стар. 6

Шмат сabyrou u nashym kole!
Стар. 8

РЫТМЫ ЖЫЦЦЯ

Будуючы — расцём, альбо Ёсць традыцыя добрая

Шэраг новых аб'ектаў здадзены ў строй у Беларусі ў восеньскую пару. Найбольш знакавыя падзеі — гэта ўключэнне турбагенератара першага энергаблока атамнай электрастанцыі ў адзіную энергасістэму Беларусі, а таксама пуск шэрагу станцый трэцяй лініі Мінскага метрапалітэна

Хто будзе — той дбае пра будучыню. Праўда, у народзе ёсць таксама іншая показка: хто будзе, той бядуе... Але ж, пэўна, яна склалася ў даўнюю пару, можа й пасляваенную, ці яшчэ раней, калі продкі нашыя, можа й пагарэльцы, усе сілы й здароўе ўкладвалі, каб мець хоць які дах над галавою. Цяпер жа — зусім іншы час на Бацькаўшчыне. Мы не бядуем, а з упэўненасцю ў дні заўтрашнім. І ўсе нашыя новабудовы, што па добрай традыцыі ўступілі ў строй да Кастрычніцкіх святаяў, — таму сведчаннем. Як адзначыў Прэзідэнт Аляксандр Лукашэнка, наведваючы 7 лістапада Беларускае АЭС у Астраўцы, у Беларусі штогод адкрываюць важныя, прарыўныя аб'екты, якія спрыяюць якасному росту айчынай эканомікі ды павышэнню ўзроўню жыцця людзей. Хоць шматгадовая традыцыя дарыць знакавыя падарункі жыхарам Беларусі мае яшчэ й савецкія карані, але ж яна жывая й цяпер дзякуючы мэтанакіраванай падтрымцы Кіраўніка дзяржавы.

Аляксандр Лукашэнка наведвае Беларускае АЭС

з іх святочныя рэпартажы — ёсць у сацсетках, і калегі з БелТА падрыхтавалі цікавую падборку “Новыя аб'екты восені-2020 у фотаздымках”. Сярод іх, вядома ж, — Беларускае атамнае электрастанцыя, а так-

сама трэцяя лінія Мінскага метрапалітэна ад станцыі “Кавальская Слабада” да “Юбілейнай плошчы”. Згадаем яшчэ “Экалагічны рынак у Валер'янаве пад Мінскам”, вытворчасць халоднакацаннага ліста на заводзе ў Мёрх

(на заводзе будзе працаваць каля 650 чалавек), радыёлагічны корпус у Мінскім гарадскім клінічным анкадыспансэры, Цэнтр электронна-прамянёвых тэхналогій у НАН Беларусі, мост цераз Дзвіну пасля рэканструкцыі

ў Полацку. Трохі меншыя па капіталаўкладаннях, але ж таксама важныя: трэці дзіцячы дом сямейнага тыпу ў Маладэцкім раёне, дзіцячы сад з сэнсарным пакоем і арт-студыяй у Смалявічах, дзіцячы сад на 190 месцаў у Мінску (мікрараён Брылевічы), пажарнае дэпо ў Петрыкаве. І яшчэ — новыя дамы, басейны, месцы адпачынку з'явіліся па ўсёй краіне.

Вядома ж, найбольш грамадскае ўвагі скіравана й сёння на БелАЭС. Як адзначаў гендирэктар дзяржкарпарацыі “Росатом” Аляксей Ліхачоў, паступленне першых “атамных” кілават-гадзін электраэнергіі ў адзіную энергасістэму Беларусі — гэта з'ява гістарычная. Бо яна знамянае пачатак атамнай эры. → **Стар. 3**

КАРЫСНЫ ДАВЕД

Пяць беларускіх дзён у Сібіры

Беларускі арт-тыдзень прайшоў у Новасібірску з вялікім розгаласам

“На працягу пяці дзён вы з галавой паглыбіцеся ў атмосферу беларускай творчасці й мастацтва!” Такімі словамі мы, супрацоўнікі Новасібірскага цэнтра беларускай культуры, анансавалі Беларускі арт-тыдзень у Сібіры. У сувязі з няпрямой эпідэміялагічнымі абставінамі большая частка падзей прайшла, вядома ж, у анлайн-фармаце. Але ад таго не стала менш цікавай! А ў фінале мы ўсё ж такі сабралі сібірскіх беларусаў на рэальнай арт-сустрэчы!

Чаму вырашылі мы правесці Беларускую арт-нядзелу ў Сібіры? Пачалося ўсё

з ідэі змясціць некалькі рознабаковых творчых івентаў у адзін восеньскі тыдзень. Захацелася выйсці за рамкі звыклых форм арганізацыі нашых імпрэзаў, захаваўшы пры тым беларускі каларыт.

І тыдзень наш стартваў! **3 інтэрнэтакцыі беларускіх песень #налавочке.** Умовы ўдзелу былі простыя: запісаць беларускую песню, седзячы на лавачцы. Акцыя праходзіла ў анлайн-фармаце, што стала вялікім плюсам: сярод удзельнікаў былі прадстаўнікі як Новасібірскага вобласці, так і з іншых рэгіёнаў Расіі. Бо ў інтэрнэ-прасторы, вядома ж, адлегласць не мае значэння! У выніку народнага галасавання быў вызначаны пераможца, які набраў найбольшую колькасць галасоў. Музычным жа экспертам выступіў Вячаслаў Статкевіч, мастацкі кіраўнік заслужанага калектыва Беларусі: Беларускага дзяржансамбля народнай музыкі “Свята”, уладальнік медаля Францыска Скарыны.

Анлайн-прэзентацыя фільма “Новасібірскае цэнтр беларускай культуры: 20 год” адбылася на другі дзень. Так, нам ужо 20! Можна сказаць

пра чалавека ў такім узросце: малады, але ўжо асоба — са сваім светапоглядам і характарам.

Яшчэ два дзесяцігоддзя таму толькі зараджаўся беларускі рух у Сібіры, а сёння ўжо актыўна дзейнічае Культурны цэнтр! Колькі фестываляў праведзена, семінараў і конкурсаў зладжана, выстаў аформлена, песень і танцаў вы-

канана!.. І ўсё гэта БЕЛАРУСКАЕ, ды на зямлі сібірскай!

Як беларусы апынуліся ў Сібіры? Хто стаяў ля вытокаў беларускага руху? Як развіваўся наш цэнтр? Пра гэта й не толькі даведаецеся з фільма, які можна паглядзець у нашых сацсетках і на афіцыйным ютуб-канале Дома нацыянальных культур імя Г. Д. Завалокіна. → **Стар. 8**

Беларусы Новасібірска

ISSN 0439-3619

ПОВЯЗЬ ЧАСОЎ

Доўгая дарога з Уральска

Парэшткі класіка беларускай літаратуры Змітрака Бядулі (Самуіла Плаўніка) перапахавалі ў зямлі Бацькаўшчыны праз 79 гадоў: на Усходніх могілках у Мінску

Здалася б: ці не ўсё роўна, дзе хто пахаваны. І што будзе з нашымі парэшткамі пасля таго, як нас ужо не будзе. Прынамсі, не будзе ў гэтым свеце.

Магчыма, і сапраўды для некага тое часовае-тленнае, што цяпер пры нас, ніякай каштоўнасці не ўяўляе. Усё жамі аддадзім, нібы зношанае адзенне, пераходзячы таямнічым мяжу паміж Бышчём і Небышчём. Парэшткі людскія, пэўна, самі па сабе і не каштоўныя. Але памяць пра тых, хто быў да нас, цесным чынам спалучана і з шанаваннем іх магілаў, месцаў апошняга спачыну. З шанаваннем месцаў зямнога подзвігу: як, напрыклад, тэ

Сын пісьменніка Яфім Плаўнік

было ў Героя Савецкага Саюза Пятра Купрыянава — гл. тэкст «Даніна павагі Герою» ў гэтым нумары газеты. Беларусы так выхаваны: паважліва ставімся да таго, што пасля нас і ад нас застаецца. Так заведзена ў народзе. Ёсць і цяпер, доўжыцца даўня і моцная традыцыя. І сын класіка, 86-гадовага мінчаніна Яфім Самуілавіч Плаўнік, прызнаваўся журналістам, калі парэшткі роднага чалавека прывезлі сёлета 26 лютага ў Мінск: доўгія гады ён жадаў і марыў, каб такое сімвалічнае вяртанне бакі дадому адбылося. Урошце — так і сталася. Пра тое можна пачытаць у тэксе «3 Уральска — дадому» (часопіс «Беларусь. Belarus», 2020, № 3). Тэкст ёсць і ў інтэрнэце — на партале Выдавецкага дома «Звязда»: <http://zviazda.by/be/news/20200407/1586266911-z-uralska-dadomu>.

У сакральную пару на пачатку лістапада мы спрадзекі, з часоў язычніцтва ўшаноўваем памяць пра Дзядоў — папярэднікаў нашых у гэтым свеце. Дзякуючы якім і мы ёсць тут. Па ўсёй Беларусі Дзяды адзначаюць, а многія беларусы і жывучы ў замежжы тое робяць. Менавіта ў такую пару — 3 лістапада вогненнага, суролага 1941-га — у казахстанскім Уральску закончыўся раптоўна зямны шлях класіка беларускай літаратуры Змітрака Бядулі. А сёлета якраз у дзень ягонага сыходу парэшткі, прывезеныя на пачатку года з Уральска, перапахавалі на Усходніх могілках у Мінску — у сектары 26.

Дзяды — гэта пара, калі мы светла згадваем і ўшаноўваем тых, каго ўжо няма з намі. Таму і такія развагі — пра немінучы пераход — не лішня. Бо калі ж яшчэ пра тое разважаць у мігуні паўсядзённай? Усё спячаем... Але куды? Нікому ж не хочацца першым дасягнуць нябачнае мяжы. А памятаць пра тое, КУДЫ ўсе мы ўрэшце прыйдзем, прывучае нас культурны досвед продкаў. Жорсткія законы Прыроды, які і нябачная матрыца народнай

ПЛАНЕТА ЛЮДЗЕЙ

Суровыя вятры Вялікай Айчыннай занеслі ў Беларусь тысячы італьянцаў — і многія не вярнуліся дадому

Што беларусы былі ў вайну ў Італіі мы ведаем дзякуючы мужным супляменнікам пад Монтэ-Касіна. І «Альпійская балада» Васіля Быкава нагадвае пра тых повязі. Ды беларусаў з ліку былых ваеннапалонных, якія змагаліся з фашыстамі ў Італіі, ніхто і не падлічыў. А пра італьянцаў-партизан у Беларусі ёсць весткі на партале <https://partizany.by>. Высвечваюцца двое: Чэрэзелло Антон Николаевич з Монтэвердэ і Янелло Андрэй Фуэмидо з Авіліна. Першы — з сялян, прыбыў у атрад імя Суворова, які дзейнічаў у Пухавіцкім раёне, «с Італьянскай арміі 15 марта 1943 года». Другі ж і ўвогуле — ге-

Звязаныя адным болам

рой: кулямётчык таго ж атрада, быў прадстаўлены да медалі «За адвагу». У тым жа дакуменце чытаем: «Взяў в плен партизанами отряда имени Суворова 8.3.43 года и позже был в партизанском отряде».

Італьянцы памятаюць, што іх супляменнікі ў вайну рознымі шляхамі трапілі ў Беларусь: адны спячакі ваявалі на баку захопнікаў, іншыя сюды прывезлі ўжо як ваеннапалонных, калі ў верасні-кастрычніку 1943-га Італія аб'явіла вайну Германіі. На пачатку лістапада з Амбуады Італіі ў Беларусь нам паведамілі, што вянюк у памяць пра больш за 200 італьянскіх вайскоўцаў, якія загінулі ў нацысцкім канцлагеры ў Беравеччы (ля горада Глыбокае) усклаў Амбуада

культурнай традыцыі, змушаюць жывых паважліва ставіцца да ўсяго, што звязана з Жышчём. І з вялікім Пераходам у іншае — таксама.

Кажуць: жыве чалавек, пакуль жывая памяць пра яго. Пра тое гаварылі, думалі, пэўна, усе, хто спрычыніўся да высакароднай справы вяртання парэшткаў Змітрака Бядулі на Бацькаўшчыну. Адбылося ж тое найперш дзякуючы Фонду імя Марыі Магдалены Радзівіл ды ягонаму кіраўніку Алесю Сапегу — беларусу, які жыве ў Швейцарыі. Ён, ураджэнец Бабурыска, да таго ж сябар Кансультаўнага савета пры МЗС Беларусі па справах беларусаў за мяжой. У 2012-м з падтрымкай айчынных дыпламатаў Алесь стварыў у Швейцарыі беларускую суполку. Наклон табе, зямляк, і ўсім тваім сябрам-аднадумцам — за вашыя добрыя справы на карысць Бацькаўшчыны. Раней, нагадаем, Алесь Сапега прыклаў шмат намаганняў, каб на Бацькаўшчыну вярнуўся прах Магдалены Радзівіл — знакамітай мецэнаткі, на грошы якой калісьці быў выдадзены ў тым ліку і паэтычны зборнік «Вянюк» Максіма Багдановіча. Жаданае спраўдзілася галы тры таму, і прах кнігіні Магдалены цяпер — у мінскім рымска-каталіцкім храме Найсвяцейшай Тройцы на Залатоў Горцы (вядомы і як Касцёл Святога Роха). І помнік Тадэвушу Касцюшку ў швейцарскім горадзе Залатурне 21 кастрычніка 2017 года быў адкрыты ў многім дзякуючы Аляксандру Сапегу — з адметнаю шылдай па-беларуску і па-нямецку: «Тадэвуш Касцюшка. 1746–1817. Ад Беларускага аб'яднання ў Швейцарыі. 2017 год».

З прэс-рэліза, дасланага ў рэдакцыю з Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры, мы ведаліся, што перапахаванне парэшткаў Змітрака Бядулі на Усходніх могілках адбылося дзякуючы і гэтай культурнай установе, а таксама аргпадрамцы Урада краіны, Мінінфармацыі, Мінкультуры, Мінскага гарвыканкама, шэрагу прыхільнікаў таленту Змітрака Бядулі. На сайце музея <http://bellitmuseum.by/> у раздзеле «Навіны» змешчаны фотаздымкі, зробленыя ў часе грамадзянскага развіцця з пісьменнікам у філіяле музея — «Беларускай хатцы». Той самай, дзе Змітрак Бядуля жыў і працаваў з пачатку 1916 па канец 1918 года. І дзе ў яго некаторы час кватараваў Максім Багдановіч.

...Вярнуўся на Бацькаўшчыну амаль праз 80 гадоў Змітрак Бядуля. І хай сабе толькі зямнымі парэшткамі, але ж мы ведаем: да таго часу жывы чалавек, пакуль жыве памяць пра яго.

Іван Ждановіч.

Фотаздымкі з сайта

Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры.

У часе грамадзянскага развіцця са Змітраком Бядулем

СА СТУЖКІ НАВІН

Прадуктаў ёсць і сабе, і на экспарт

Эканамічная сітуацыя ў свеце, праблемы з вытворчасцю прадуктаў харчавання ў розных краінах (кавід, змяненне кліматычных умоў, стыхійныя бедствы...) давалі падставы экспертам яшчэ ўвесну гаварыць пра дэстабілізацыю супраць рынка харчавання. І, натуральна, прадказваць рост цэнаў на прадукты. Што, у сваю чаргу, можа падаграваць сацыяльныя канфлікты ў асобных краінах. Таму разумелая тая вялікая ўвага, якую кіраўнітва Беларусі сёння надае пытанням харчовай бяспекі.

Вос і 12 лістапада Прэзідэнт Аляксандр Лукашэнка прыняў з дакладам Міністра сельскай гаспадаркі і харчавання Івана Крупко ды намесніка Прэм'ер-міністра Аляксандра Субоціна. У першую чаргу пайшла гаворка пра завяршэнне ўборанай кампаніі. Аграрыям пастаўлена задача: да 15 лістапада ўсе работы па ўборцы ўраджаю трэба закончыць. «Калі застануцца нейкія хвасты па кукурузным збожжы альбо цукровых бураках, то пажадана 15-га завяршыць уборку гэтых культур», — сказаў Аляксандр Лукашэнка. — Мы вельмі нядарэнна спрацавалі сёлета і своєчасова прыбралі асноўныя культуры».

Незвычайныя архітэктурныя кампазіцыі з хлеба на 30-й выставе «Белагра-2020» у Мінску

Прэзідэнт пацікавіўся вынікамі работы аграрскага сектара за бягучы год, фінансавымі паказчыкамі сельскагаспадарчых прадпрыемстваў. Потым закралі тэму захаванасці ўраджаю, пастава прадукцыі ў крамы. Аляксандр Лукашэнка нагадаў, што папрасіў прафсаюзы ўзяць на кантроль цэнаўтварэнне ў краіне: «Натуральна, будуць кантраляваць асноўныя пазіцыі. Перш за ўсё гэта прадукты харчавання. Мы дамаўляліся аб тым, што краіна павінна рыхтаваць стабілізацыйныя фонды, зрабіць запасы, каб прадуктаў харчавання хопіла да мая — чэрвеня». Прэзідэнт даручыў віцэ-Прэм'еру жорстка ўзяць на кантроль работу губернатараў, мясцовых органаў улады па пытаннях забеспячэння насельніцтва харчаваннем у зімовы і вясновы перыяд — каб не было ваганняў цэн.

Як далажыў Міністр сельскай гаспадаркі і харчавання Іван Крупко, па выніках працы за 10 месяцаў гэтага года тэмп росту вытворчасці сельгаспрадукцыі па ўсіх катэгорыях гаспадарак склаў 104,6%, на сельгаспрадпрыемствах — 106,7%. Прычым усе рэгіёны спрацавалі з ростам да ўзроўню мінулага года, прыводзіліся канкрэтныя лічбы. Як адзначыў міністр, станоўчая дынаміка ў вытворчасці, захаванне тэхналагічнай дысцыпліны, зніжэнне выдаткаў на вытворчасці і продаж прадукцыі дазволілі палепшыць фінансавыя паказчыкі сельгасарганізацыяў. У прыватнасці, сёлета за студзень-жнівень атрымана Вр9,6 млрд вырочкі ад рэалізацыі прадукцыі — амаль на 16% больш, чым летась. Прыбытак перавысіў Вр560 млн (126,6%), рэнтабельнасць продажаў вырасла з 5,3% да 5,8%. Прычым рост вытворчасці адбыўся і на развіцці перапрацоўчых прадпрыемстваў, якія ў сваю чаргу нарасілі экспарт сельгаспрадукцыі ды харчавання. За студзень-верасень за мяжу прададзена прадуктаў харчавання на \$4,2 млрд, або 106,1% да аналагічнага перыяду мінулага года.

Па выніках дакладу Прэзідэнта Аляксандра Субоціна дзяржавы на кантролі за цэнаўтварэннем будзе выканаваць: «Усёй лінейкай прадуктаў па зручнай для нас цане мы будзем забяспечаныя, і будзем тое выразна адсочваць».

Іван Іванавіч

Падрыхтаваў Іван Ждановіч

ТРАДЫЦЫ

Незабыўнае свята шчырых людзей

Старажытны горад Тураў адзначае сваё 1040-годдзе, ушаноўваючы заадно і мясцовых працаўнікоў сельскай гаспадаркі

З усяго Жыткавіцкага раёна сабраліся 24 кастрычніка ў Тураў шматлікія госці, ды з іншых месцаў Беларусі і нават з замежжа. Вялікую святочную сцэнічную пляцоўку зладзілі на Замкавай гары — там, дзе ўзвышаецца велічны помнік Кірылу Тураўскаму, дзе яшчэ ў 1960-я археолагі выявілі рэшткі манументальнага збудавання: храма XII стагоддзя. І той унікальны раскоп цяпер — гэта цэнтральны экспанат Гістарычна-археалагічнага комплексу “Старажытны Тураў”. На пляцоўку, накрытай шкляным шатром-павільёнам, прадстаўлены рэшткі храма і гарадзішча, старажытная зброя, старадаўнія прадметы побыту. Так што сшыліся на Замкавай гары ў Тураве ў святочную пару і даўніна, і сучаснасць. А восень на Беларусі — найлепшая пара, каб ушаноўваць працаўнікоў сельскай гаспадаркі. На Палессі ж паводле народных традыцый — гэта свята Багач.

У запрашэнні на імпрэзу, якое даслалі мне кіраўнікі Жыткавіцкага райвыканкама ды тамтэйшага райсавета дэпутатаў, значыліся як 1040-годдзе горада Турава, так і раённае свята “Да-жынкi-2020”. Што ж, мудрае рашэнне: адзначаць такія святы разам. Як вядома, усе вобласці, раёны Беларусі ў нашым часе ладзяць падобныя Дажыначныя святы, але не ўсе яны “падсвечваюцца” яшчэ ў такой багатай мясцовай гісторыі. Ну а даўніна мае высокую цану толькі тады, калі мы клапацімся, дбаем пра будучыню.

Сёлета багаты ўраджай сабраны на палетках Жыткаўшчыны. Павіншаваць тураўчан са святам горада, ушанаваць перадавікоў сельгасвытворчасці

прыехаў губернатар Гомельскай вобласці Генадзь Салавей. Дарэчы, сярод ушанаваных былі трактарысты-машыністы, аператар машыннага даення, адзначалі і лепшых на жніве. І пяці жыхарам Жыткавіччыны прысвоілі званне ганаровых грамадзян раёна: былому Міністру сельскай гаспадаркі і намесніку Прэм’ер-міністра Беларусі, а цяпер старшыні Пастаяннай камісіі Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу па рэгіянальнай палітыцы і мясцовым самакіраванні Міхаілу Русаму (які родам з мясцовай вёскі Вароніна), дырэктару ААТ “Сатурн” Міхаілу Саскевічу, ветэранцы Вялікай Айчыннай вайны Ганне Бяляй, былому дырэктару Жыткавіцкай хлебнай базы Канстанціну Комару, заснавальніцы фальклорнага гурта “Міжрэчча” Кацярыне Панчэні.

Віншавалі землякоў са святамі і старшыня Жыткавіцкага райвыканкама Аляксандр Сідарэнка, старшыня райсавета дэпутатаў Уладзімір Кулеш, старшыня Тураўскага гарсавета дэпутатаў Ігар Міцюрчыч. Сярод стараных працаўнікоў, якім аддавалі даніну павагі на свяце, і Міхаіл Шруб, вядомы па ўсёй Беларусі кіраўнік сялянскай гаспадаркі з вёскі Хільчыцы. Гаспадарка ў гаспадарлівага палешука немалая: больш

А які ў Тураве каларытныя спевакі!

за 1860 гектараў! (На сайце з красамоўнай назвай <https://shrub.by/> ёсць звесткі, што ў сялянскай гаспадарцы Міхаіла Рыгоравіча Шруба штогод вырошчваюць да 20 000 тон свежай гародніны і бульбы. Прычым, дзякуючы сучасным гароднінашавішчам, прадукцыя круглы год як свежая, ды ёсць на прылаўках лепшых магазінаў Беларусі ды Расіі. Да таго ж адзін з асноўных напрамкаў дзейнасці гаспадаркі — жывёлагадоўля: вытворчасць бекону свініны. На сучасным свінакомплекс з замкнёным цыклам вытворчасці гадуецца больш за 5000 свіней адначасова, і штогод гаспадарка прадае да 1200–1300 тон мяса. — Рэд.)

Новыя ганаровыя грамадзяне Жыткавіцкага раёна

РЫТМЫ ЖЫЦЦА

Будуючы — расцём, альбо Ёсць традыцыя добрая

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

А такое стала магчымым для Беларусі дзякуючы доўгай і прадуктыўнай супрацы беларускіх і расійскіх спецыялістаў. Дарэчы, Аляксей Ліхачоў звярнуў увагу: да ўводу блока ў прамысловую эксплуатацыю дзевяццацца выканае яшчэ шмат работы. І далейшае развіццё падзей — у некаторы момант не справіліся з узрастаючай напругай трансфарматары, турбіну давялося спыніць — тое пацвердзілі. Што ж: рабочы момант, як кажуць у такіх выпадках. І ўсё ж можна смела казаць пра поспех праекта Беларускай АЭС. Гэта, нагадаем, першая атамная станцыя пакалення III+, створаная па расійскіх тэхналогіях за межамі Расіі. Для Беларусі ж гэта, які завяў Аляксандр Лукашэнка, выступаючы перад працоўным калектывам і будаўнікамі БелАЭС, новы крок у будучыню, да забеспячэння энергетычнай бяс-

пекі: “Наша краіна сёння становіцца ядзернай дзяржавай, гэта велізарны поспех, гэта вянок, калі хочаце, можа быць, этап суверэннітэту і незалежнасці нашай краіны. Ён сведчыць аб тым, што ў нас ёсць мазгі, людзі кемлівыя, і ёсць надзейныя сябры, якія дапамагі стварыць гэты ўнікальны аб’ект, які будзе служыць нам вельмі доўга. Мы, людзі старэйшыя, сядзем з гэтага жыцця, а такі аб’ект будзе прыносіць карысць людзям”.

Прэзідэнт падкрэсліў, што “на першым энергаблоку будзе вырабляцца каля 20% ад агульнай патрэбы краіны ў электрычнасці. Столькі ж нам даць праца другога блока. Далей — больш (і я ўжо адкрыта сказаў, што такое больш). (Перад тым Аляксандр Лукашэнка выказаўся так: “Я так ужо не жартам, а паўжартам кажу пра тое, што калі навучыліся, то трэба і другую станцыю пабудаваць. Да

таго часу мы ўбачым, наколькі эфектыўная цяперашняя станцыя, наколькі яна бяспечная і не будзе выклікаць столькі нараканняў не толькі ў нашых суседзях, але і ў тых асобных, хто сумняецца ў нашай краіне.” — Аўт.) Запуск станцыі паслужыць імпульсам для прыцягнення ў краіну самых перадавых тэхналогій, і не толькі ў энергетыку, але і ў развіццё электратранспарту, стварэнне новых электраёмкіх вытворчасцяў, інавацыйных напрамкаў у навуцы і адукацыі”. Вельмі важна, лічыць Прэзідэнт, што дзякуючы песнаму ўзаемадзеянню з карпарацыяй “Росатом” у часе будаўніцтва БелАЭС у Беларусі з’явілася айчынная школа атамшчыкаў — спецыялістаў, якія асвоілі асноўныя тэхналагічныя аперацыі: “Мы павінны былі навучыцца гэта рабіць. Гэта самая сучасная тэхналогія, “касмiчныя” тэх-

налогіі, — і мы гэтаму навучыліся”. Лістападаўскі дзень, упэўнены Прэзідэнт, назаўжды ўвоўдзе ў гісторыю: бо з яго пачынаецца новая старонка летапісу Беларусі: сучаснай, інтэлектуальнай, высокатэхналагічнай — такой, як мы ўсе разам яе будзем.

Яшчэ вельмі важна, звярнуў увагу Аляксандр Лукашэнка, што беларуская дзяржава стварыла ўсе неабходныя ўмовы для працы ў камфортнага побыту тых, хто будзе працаваць на АЭС: “Астравец праўтварыўся ў сучасны і зручны горад, новы горад атамшчыкаў.

даю, што некаторыя з тураўцоў замежжа спецыяльна едуць наведваць родных менавіта ў такія дні: каб уліцца ў святочную пыль горада, ізноў адчуць сябе ягонаю жывою частінкай.

Калі мне далі слова на свяце, то адрасаваў я свае віншаванні найперш людзям працы. А таксама ўсім, хто шануе родную зямлю, традыцыі продкаў, маці-Беларусь. З удзячнасцю згадаў тых светлых і шчырых людзей, хто ў свой час далучаў мяне да народных традыцый, вучыў быць чалавекам — ва ўсіх пра-
явах.

Мікола Котаў,
ганаровы грамадзянін горада Турава, удзельнік незабыўнага свята шчырых людзей

Ад рэдакцыі. Калі Мікола Конанавіч данёс у рэдакцыю свае, як заўсёды, ад рукі напісаныя нататкі пра свята, то быў яшчэ ў вялікім захваленні ад усяго, што ў родным Тураве ўбачыў. Казаў: вельмі гожа ўсё было зроблена, цудоўна зладжана. Яшчэ згадаў, што перад выходам на сцэну яго запыталі: ці зможа, як раней, сесці ў шпагат? І Конанавіч напрыканцы прамовы жартам звярнуўся да шаноўнае грамады: “Вось тут пытаюцца, а ці магу я ў свае 79 на шпагат сесці? Даражэнкі ж мае! Сесці то напэўна сяду, ну а калі што — дык вы тады мне ўстаць дапамажце!..”. Публіка бурнымі апладысмантамі вітала знакамітага народнага харографі, калі ён-такі выканаў сваю каронку — без старонняй дапамогі. А й нават “адказныя асобы” на першым радзе, казаў, выказалі захваленне, вялікія пальцы паднялі пры тым угару: “Малайчына, Конанавіч! Так трываць!”

І мы жадаем здароўя, бадзёрасці духа нашаму даўнаму няштатнаму аўтару, які рыхтуе ешча — у добрай форме! — сурстрэць 80-я ўгодкі.

Адкрылася новая станцыя метро “Кавальская Слабада”

налогія, — і мы гэтаму навучыліся”. Лістападаўскі дзень, упэўнены Прэзідэнт, назаўжды ўвоўдзе ў гісторыю: бо з яго пачынаецца новая старонка летапісу Беларусі: сучаснай, інтэлектуальнай, высокатэхналагічнай — такой, як мы ўсе разам яе будзем.

Яшчэ вельмі важна, звярнуў увагу Аляксандр Лукашэнка, што беларуская дзяржава стварыла ўсе неабходныя ўмовы для працы ў камфортнага побыту тых, хто будзе працаваць на АЭС: “Астравец праўтварыўся ў сучасны і зручны горад, новы горад атамшчыкаў.

Пабудаваны новыя жылля дамы і ўся неабходная сацыяльная інфраструктура. На такія мэты мы выдаткавалі больш за адзін мільярд рублёў”. Па словах Кіраўніка дзяржавы, Астравец павінен стаць прыкладам для далейшага развіцця раённых цэнтраў: “Па гэтым узоры мы будзем развіваць іншыя паўтары сотні райцэнтраў. Яны дагледжаныя, прыгожыя, але ў нечым ужо састарэлыя. Мы нічога не будзем разбураць, а створым там сацыяльную, вытворчую інфраструктуру — як у Астраўцы”.

Іван Ждановіч

ПАМ'ЯТАЕМ!

Даніна павагі Герою

Вянок да абеліска Герою Савецкага Саюза Пятру Купрыянаву ўскладае Часовы павераны ў справах Беларусі ў Латвіі Наталля Садоўская

3 лістапада Часовы павераны ў справах Беларусі ў Латвіі Наталля Садоўская, Першы сакратар Амбулсады Беларусі ў Латвіі Юры Колесаў і кіраўнік Беларускай суполкі “Мара” горада Ліепай Віктар Янцэвіч ускладзілі вянок да абеліска ў памяць пра Героя Савецкага Саюза Пятра Іванавіча Купрыянава, ураджэнца ранейшага мястэчка Жодзіна Мінскай вобласці. Як газета пісала раней, абеліск усталяваны на месцы гібелі Героя — пры хутары Лідуннікі Скрундскага краю.

Пётр Купрыянаў нарадзіўся ў 1926-м, і маладым здзейсніў подзвіг. Ён пайшоў добраахвотнікам на фронт у ліпені 1944-га, калі Чырвоная армія выгнала

фашыстаў з Беларусі. А 2 лістапада 1944 года, удзельнічаючы ў баях па ліквідацыі акружанай фашысцкай групы ў Прыбалтыцы, загінуў у баях за пасёлак Нікрацэ, закрывшы грудзмі амбразуру варажага дзота.

У ходзе мемарыяльнай імпрэзы дыпламаты Амбулсады і старшыня суполкі прымалі на абеліск фатаграфію Героя. Толькі цяпер з’явілася яна на помніку. Спецыяльна для таго была замоўлена і дастаўлена прадстаўнікамі Амбулсады. І ў чарговы раз наведзены парадка вакол мемарыяльнага месца, дзе пахаваны герой-беларус.

На імпрэзе таксама прысутнічала Агрыта Барыса, жы-

харка хутара Лідуннікі, на прыватнай тэрыторыі якога знаходзіцца абеліск. Агрыта шмат часу, яшчэ са школьных гадоў ведае пра Пятра Купрыянава, пасільна дапамагае ў падтрыманні парадку на прылеглай тэрыторыі. Паводле яе слоў, яна штогод у памяты дзень гібелі Героя ўскладае кветкі на гэтым месцы. А з 2018-га актыўна Беларуская суполка “Мара” ўзялі шэфства над месцам гібелі Пятра Купрыянава, значную частку работ па ўборцы тэрыторыі праводзіць непасрэдна Віктар Янцэвіч.

Анжэла Фаміна, г. Ліепая.
Фота: Амбулсада Беларусі ў Латвіі.

ЛІНІЯ ЛЁСУ

Аляксандр Баршчэўскі, ён жа Алесь Барскі

Споўнілася 90 гадоў аднаму з адметных прадстаўнікоў беларускай Польшчы

Імя Аляксандра Баршчэўскага вядома сярод польскіх ды беларускіх літаратуразнаўцаў. Сам жа юбіляр, яшчэ й паэт, празаік, друкуецца пад псеўданімам Алесь Барскі. Які, дарчы, лёгка ўтвараецца з рэальных, “зыходных” лексем, зберагаючы моцныя павязі з арыгіналам.

У аўтабіяграфіі Аляксандр Андрэвіч пісаў: “Мая родная вёска, Бандары, ляжыць над Нарвай у Беластоцкім павеце на ўсходнім беразе Белавежскага масіва. Нардзіўся я 2 лістапада 1930 года. Бацькі мае — сяляне, улюблёныя ў вёску і ў сваю гаспадарку. Зашчапілі й мне любоў да зямлі, выхоўвалі мяне ў тыповых для сялянскай псіхалогіі ўмовах. З ранняга, дашкольнага дзяцінства захаваліся ў маёй сьвядомасці так званыя “пярэпалахі”. Былі яны звязаны са станам маёй душы. Начамі ў часе сну наведвалі мяне ведзьмы, чэрці, разбойнікі. Усё тое вылілася ў нервовыя спалохі”.

Цяпер вёска — у складзе Падляскага ваяводства Польшчы, а ў гадзінным часе то было ваяводства Беластоцкае. У 1939-м Беластоцчына была далучана да СССР, а пасля вайны паводле Дагавора паміж СССР і Польскай Рэспублікай аб савецка-польскай мяжы ад 16 жніўня 1945 года тое ваяводства зноў апынулася ў складзе Польшчы.

Закончыўшы школу, Аляксандр паступіў вучыцца ў Лодзь, і ўніверсітэт закончыў там у 1955 годзе. А з 1956-га ягоны лёс цесна спалучаны з Варшаўскім універсітэтам. Аляксандр Баршчэўскі прайшоў шлях ад выкладчыка да загадчыка кафедры беларускай філалогіі, доктара навук, прафесара. Без малага 30 гадоў кіраваў аддзяленнем Беларускіх даследаванняў пры ўніверсітэце, і кіраваў выдатна. Плённым склалася й шматгадовае кіраванне Беларускім літ-аб’яднаннем “Белавежа” пры Галоўным праўленні Беларускага грамадска-культурнага таварыства (БГКТ). Наш супляменнік рэалізаваў шэраг цікавых праектаў сумесна з калегамі з Люблінскага каталіцкага ўніверсітэта ды Універсітэта Марыі Складоўскай-Кюры.

27 гадоў таму Аляксандр Баршчэўскі папоўніў корпус ганаровых дактароў Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта (Мінск). І звыш 25 гадоў ён узначальвае Цэнтраль-

ны камітэт Алімпіяды па беларускай мове ў Польшчы.

Ужо амаль што дзве трэці стагоддзя друкуецца творчая прадукцыя юбіляра, прычым вельмі разнастайная — як кажуць, на лубы густ. Амагары паэзіі ведаюць вершы Алеся Барскага, і выйшла пяць паэтычных зборнікаў. Першыя два (“Белавежскія матывы” і “Жнівень слоў”) пабачылі свет у Беластоку ў 60-я гады, трэці (“Мой бераг”) — у сталіцы БССР у часы брэжнеўскага застою. Чацвёрты зборнік (“Блізкаць далёкага”) выйшаў у Беластоку ў пару, калі ў Поль-

Аляксандр Баршчэўскі

шчы было ваеннае становішча, уведзенае Войцэхам Ярузельскім. Пяты зборнік (“Лірычны пульс”) з’явіўся ў разгар гарбачоўскага перабудовы, і ў другі раз месцам выдання стаў Мінск.

Даследчыкі паэзіі Алеся Барскага звяртаюць увагу прынамсі на дзве яе вартасці. Па-першае, у творах пераканальна гучаць “матывы вернасці роднай зямлі, мове”. Па-другое, па-майстэрску падаецца “складаны і супярэчлівы духоўны свет сучасніка”.

Літаратуразнаўцы падкрэсліваюць, што публікацыя артыкулаў юбіляра па гісторыі беларускай літаратуры на старонках штогтыднёвіка “Ніва” і “Беларускага календара” спрыяла ўмацаванню іміджа гэтых выданняў. У кожным артыкуле ёсць выдавочная навуковая навізна, выразна ставіцца навуковая праблема, фармулююцца нестандартныя шляхі яе вырашэння. Тое ж можна сказаць і пра цыкл артыкулаў “Беларуская літаратура і беларускі фальклор” (друкаваліся з 1965 па 1988 год). Аляксандр Баршчэў-

скі — аўтар узорных ва ўсіх дачыненнях універсітэцкіх падручнікаў: “Гісторыя беларускай літаратуры — фальклор” (1976), “Гісторыя беларускай літаратуры — п’сьменнасць Кіеўскай Русі ды Вялікага Княства Літоўскага” (1981).

За юбілярам замацавалася й рэпутацыя таленавітага перакладчыка беларускіх літаратурных твораў на польскую мову. У 1973 годзе ён пераклаў зборнік беларускіх народных казак “Д’ябальская скрыпка”, праз тры гады — зборнік казак Міншчыны, Гардзеншчыны і Магілёўшчыны “Невычэрпны збан”. Аляксандр Баршчэўскі пераклаў на польскую мову паэму “Яна і Я” ды ўсе вершы, калі ў 1984-м у польскай сталіцы выдавалася кніга Янкі Купалы “Выбраныя паэтычныя творы”. І ён жа напісаў прадмову, біяграфічны артыкул да кнігі, выступіў яе складальнікам.

30 гадоў таму выйшла кніга Аляксандра Баршчэўскага “Беларуская абраднасць і фальклор усходняй Беластоцчыны”. У анатацыі чытаем, што яна “прысвечана даследаванням традыцый і абраднасці беларусаў, якія жывуць ва ўсходняй частцы Польшчы, на Беластоцчыне. Самабытная культура народа асвятляецца праз прызму календарна-радычных свят і абрадаў. Дакладна аналізуюцца захаваны і вераванні, традыцыі, рытуалы і забавоны, звязаныя з трыма асноўнымі этапамі жыцця чалавека — ад нараджэння, праз вяселле і да смерці. У кнізе сабраны прыклады вуснай народнай творчасці, звязаныя з канкрэтнымі этапамі жыцця і з сямейна-роднымі святамі і ўрачыстасцямі. Змешчаны тут і пароды, якіх прытрымліваліся многія пакаленні, ды зроблены аналіз чалавечых суадносін, захаванняў, рытуалаў. Кніга будзе цікавай як для спецыялістаў, так і для ўсіх, хто цікавіцца культурай і традыцыяй роднага краю”.

Алесь Барскі апошнім разам выдаваў кнігу ў Мінску дваццаць восем гадоў таму: то быў зборнік ягоных абразкоў, артыкулаў, дарожных нататак “З пабачанага і перажытага”. Калі адзначалася 85-годдзе нашага супляменніка, былі шматлікія публікацыі ў Польшчы і за яе

межамі. “Прафесар Аляксандр Баршчэўскі карыстаецца беларускім словам вельмі асабліва, — разважаў ягоны колішні студэнт, а сёння дырэктар Беларускага літэраўраў Беларускага ўніверсітэта Андрэй Сцепанюк. — Здольнасць выкарыстання беларускага слова ў Алеся Барскага — аграмадная. Ён не толькі прафесар Аляксандр Баршчэўскі, але і пісьменнік Алесь Барскі. Гэта — наша гісторыя. Гэта нешта, што адыграла вялікую ролю тут, у нас, на Беластоцчыне. Тое, што зрабіў прафесар Баршчэўскі, — вельмі важнае. Думаю, што цяпер трэба зычыць не 100, а 150 гадоў. Каб ён у добрым здароўі правёў гэтыя гады, і каб служыў надалей так, як ён служыць беларускай справе тут, у Польшчы”.

Прафесар кафедры беларускай філалогіі Варшаўскага ўніверсітэта Аляксандр Баршчэўскі ў 2015 годзе ўшанаваны ордэнам Францыска Скарыны. Так што гістарычная Бацькаўшчына ягоны вялікі ўнёсак у беларускую справу належным чынам ацаніла. Прыемна, што і чарговы юбілей слыннага беларуса Польшчы мае добры розгалас.

Міхал Стралец,
прафесар, доктар
гістарычных навук, г. Брэст

Працяг.
Пачатак у № 20 за 29.10.2020.

Запомнім гэтыя імёны

З моцных і загартаваных людзей, якіх мы называем залатым фондам Рэгіянальнага Беларускага культурнага цэнтру ў Алматы — былы малалетні вязень фашысцкіх канцлагераў Уладзімір Міхайлавіч Дзенісюк, а таксама выпускнікі Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі (сёлетня Беларуская дзяржаўная сельскагаспадарчая акадэмія ў райцэнтры Горкі на Магілёўшчыне, адна з найстарэйшых ВНУ краіны, адзначае 180-годдзе. — Рэд.), якія прыехалі ў Казахстан асвойваць цалінныя ды абложныя землі. У розныя гады, мы падлічылі, прыбыло ў стэпавы край амаль 340 выпускнікоў гэтай знакамітай ВНУ, і ў ліку першых былі Яўген Міхайлавіч Дуброўскі ды Яўген Анатолевіч Юрыкаў. І Павел Атрушкевіч, пра якога я ўжо расказаў, і Яўген Паўлавіч Іваноў — таксама з тых, чыё дзяцінства і юнацтва прайшлі ў пасляваеннай Беларусі.

Мы памятаем, што і Леў Ісаевіч Падольскі (1937–2001) быў таксама з той жа слаўнай кагорты цаліннікаў. Доктар эканамічных навук, прафесар, акадэмік Міжнароднай акадэміі “Экалогія” закончыў БСГА ў 1959-м, потым — аспірантуру Дзяржуніверсітэта па землеўпарадкаванні ў Маскве — там і абараніў пазней кандыдацкую (1973) і доктарскую (1992) дысертацыі. У Казахстан пачынаў працаваць землеўпарадчыкам у складзе Сяміпалацінскай землеўпарадкавальнай экспедыцыі, выраза да начальніка атрада, партыі, экспедыцыі. Пазней ўзначальваў Сяміпалацінскі філіял “Казгипрозем”, комплекснае вышукальнае аддзяленне гэтага інстытута ў Алматы. Быў дырэктарам Навукова-вытворчага цэнтру зямельных рэсурсаў і землеўпарадкавання (ГосНПЦзем) і там жа намеснікам гендырэктара па навуцы.

Гонар усім беларусам, што зямляк наш стаў прызнаным спецыялістам, можна сказаць, міжнароднага ўзроўню. З 1994 года Леў Ісаевіч як буйны спецыяліст у галіне землеўпарадкавання, зямельных адносінаў, зямельнага кадастру, кіравання зямельнымі рэсурсамі, маніторынгу і ацэнкі зямель стаў чальцом Міждзяржаўнага навуковага праблемнага Савета краін СНД па зямельных адносінах і землеўпарадкаванні. Гэта ён вылучыў ды абгрунтаваў сістэму Уладкаванасці Зямлі (зямельны лад) як важнейшы складнік грамадска-эканамічнай фармцыі (спосабу вытворчасці). А ў апошнія гады жыцця Леў Падольскі працаваў і над філасофскім кірункам у землеўпарадкавальнай навуцы. У прыватнасці, ён абгрунтаваў грамадска-эканамічную тэорыю землеўпарадкавання, якая ва ўмовах свабоды, разнастайнасці форм уласнасці ды рынкавай эканомікі, на думку аўтара, павінна стаць найважнейшай тэарэтычнай асновай землеўпарадкавання XXI стагоддзя. І што радуе: і на бела-

рускую дзейнасць у прызнанага спецыяліста знаходзілася часу. Актыўны ўдзельнік распрацоўкі заканадаўчых, нарматыўных, інструктыўных і навукова-метадычных дакументаў па зямельнай рэфарме ды стварэнні новага зямельнага ладу ў Казахстане, Леў Ісаевіч быў актывістам нашага культурнага цэнтру, шчодро перадаваў свой багаты жыццёвы досвед маладзейшым супляменнікам.

Любові Шашковай “Дыялогі з надзеяй” (выдавецтва “Жазушы”, 1991).

Гартавалася дружба ў агні

Мы памятаем і свята зберагаем памяць аб тым, што менавіта ў Казахстане ў суровую пару знайшлі прытулак і працу амаль 11 тысяч працоўных і служачых, эвакуяваных у ваянныя гады з Беларусі, ды іх сямейнікі. У Казахстан, як вядома, былі эвакуяваныя калек-

ніка. Цырымоніі грамадзянскага развітання і перапахаванне прайшлі ў Мінску 3 лістапада: у дзень смерці класіка. Ён цяпер спачывае на Усходніх могілках (26 сектар).

Вучоны-фізік Леанід Гульніцкі ды яго нашчадкі

Многія з эвакуяваных у Казахстан і накіраваных у рэспубліку на працу ў засталіся потым у стэпавым краі працаваць: бо

медінстытуце, сумяшчаючы педагагічную працу з навуковай: у галіне цэплагіфікі. Першыя важныя для акцінаметрыі работы былі распанчаты ў 1934-м у Мінскай геофізічнай абсерваторыі. У 1934–41 гадах ужо шмат было зроблена: яму ўдалося атрымаць і прааналізаваць вынікі сістэмных назіранняў над акцінаметрычнымі элементамі. А тое дадо магчымаць маладому навукоўцу адкрыць шэраг новых заканамернасцяў у працэсах трансфармацыі прамыянай энергіі ў атмасферы ды зрабіць каштоўны ўнёсак у кліматалогію БССР. Матэрыял быў абагульнены ў кандыдацкай дысертацыі.

З 1941 года Леанід Гульніцкі выкладаў у Казахскім сельскагаспадарчым інстытуце, адначасова быў намеснікам дырэктара і загадчыкам сектара акцінаметрыі ды атмасфернай оптыкі Астрафізічнага інстытута АН КазССР. З 1945-га беларус загадваў кафедрай фізікі Казахскага політэхнічнага інстытута. Вучоны зрабіў важкі ўнёсак у распрацоўку логікі фізікі, новую галіну навукі, адкрыўшы шэраг фундаментальных прынцыпаў і законаў фізікі (прынцыпы абсалютнай рэальнасці, першаснай лінейнасці, фарміравання мікрасвету, сіметрыі абсалютнага поля і законы існавання элементарнай часціцы, сутнасці інэрцыі, абсалютнага часу ды іншыя). Ім выданыя ў распрацаваны логіка-канцэптуальны курс фізікі.

На прыкладзе сям’і Леаніда Гульніцкага цікава назіраць, як змяняюцца пакаленні казахстанскіх беларусаў. Сын вучонага Валеры прыехаў у Алма-Ату ўслед за бацькам, у 1956-м закончыў геалага-разведчыны факультэт Казахскага горна-металургічнага інстытута. І гэта быў трэці выпуск спецыялістаў па геофізічных метадах пошуку і разведкі радовішчаў карысных выкапняў. Валеры Леанідавіч стаў кандыдатам навук, прафесарам, членам-карэспандэнтам Міжнароднай акадэміі інфарматызацыі. Выкладаў доўгія гады ў Казахскім політэхнічным універсітэце, Казахска-Брытанскім тэхнічным універсітэце. 13 гадоў кіраваў геалага-разведчынымі партыямі. У Казахскім філіяле Усесаюзнага інстытута разведчай геофізікі (ВІРГЕ) быў і старшым навуковым супрацоўнікам, і начальнікам партыі. Супрацоўнікі інстытута ажыццяўлялі ўкараненне ў геалага-разведчыную вытворчасць прыкладной навукі. Да таго ж Валеры Леанідавіч добра ведаў беларускую мову, гісторыю, літаратуру і культуру Бацькаўшчыны, памятаў і чытаў на памяць вершы беларускіх паэтаў, сам пісаў вершы.

А цяпер у колах беларусаў Казахстана ўжо вядомы і Станіслаў Валер’евіч Гульніцкі, выпускнік геофізічнага факультэта Політэхнічнага інстытута. Абапіраючыся на вынікі працы бацькі ў бытнасць яго кіраўніком геофізічных партыі, ён займаецца сейсмарэведкай нафты і газу ў Казахстане.

Заканчэнне будзе.

Леанід Штаналенка, кіраўнік Рэгіянальнага Беларускага культурнага цэнтру, г. Алматы

Повязі нашага братэрства

Беларусы, якія апынуліся ў розныя часы ў Казахстане, робяць значны ўнёсак у яго развіццё

Калі над стэпам узыходзіў маладзік

Некаторыя беларускія паэты ў маладосці пабывалі на цаліне ў складзе студэнцкіх будаўнічых атрадаў. Папрацаваўшы ў далёкім краі, яны вярталіся дадому не проста з новымі ўражаннямі — з падборкамі патрыятычных і рамантычных вершаў. А казахстанская кніга Рыгора Барадуліна “Маладзік над стэпам” і ўвогуле ў свой час атрымала высокую ацэнку на Усесаюзным літаратурным конкурсе, прысвечаным Суветнаму фестывалю моладзі і студэнтаў у Маскве (1957). (У 2010-м у мінскім выдавецтве “Мэдысонт” да 75-годдзя Рыгора Барадуліна пабачыла свет рэпрэнтнае выданне, падрыхтаванае паводле экзэмпляра, які захоўваўся ў аўтара — народнага паэта Беларусі. У ім прыводзіцца аўтограф з арыгінальнага выдання 1959 года: “Дарагой маёй матулі шыфра дзякую і долу кланяюся, што нарадзіла, узгадавала, на правільны шлях наставіла. Твой сын Рыгор Барадулін. 30.VII.59 г.”. — Рэд.)

Сярод іншых падзей беларуска-казахскага пабрацтва ў сферы культуры варта згадаць Дні літаратур народаў ССРСР, якія праводзіліся ў Беларусі (1972) ды Казахстане (1974), Тыдзень беларускай літаратуры ў Казахстане (1974). А ў пару, калі наша дзяржава ўжо стала незалежнай, праходзілі Дні Мінска ў Астане (2007), форуму культуры ды навуковай інтэлігенцыі Беларусі і Казахстана ў Мінску (2008, 2009, 2011). Яшчэ згадаю, што на Першым э’зледе беларусаў свету ў Мінску ў 1993 годзе наш цэнтр прадстаўляў паэтычную кнігу

тывы Беларускага тэатра оперы і балета, Віцебскага драмтэатра (ён тады называўся Другі Беларуска-Дзяржаўны тэатр (БДТ-2) і быў створаны 21 лістапада 1926 года. У гады вайны тэатр з 1941 года працаваў ва Уральску, а затым (1943–44) — у Архава-Зуеве. У 1944-м вярнуўся ў Віцебск, і ў тым жа годзе яму было надзелена імя Якуба Коласа. — Рэд.), многія кінематаграфісты. З архіўных дакументаў вядома, што толькі за перыяд з 4 верасня 1941-га па красавік 1942 года віцебскія артысты далі 8 шэфскіх канцэртаў, 12 спектакляў і 21 канцэрт у вайсковых шпіталях.

У Алма-Аце знаходзілася ў эвакуацыі знакамітая салістка Беларускага тэатра оперы і балета Ларыса Александровіч. Яна выступала з вядомай казахскай спявачкай Куляш Байсеітавай у заводскіх цэхах і клубах Алма-Аты і Караганды, у вайсковых шпіталях і на прыфрантовай паласе. На алма-ацінскай кінастудыі ў 1942 годзе рэжысёр, ураджэнец Масквы Уладзімір Корш-Саблін стварыў першыя беларускія фільмы перыяду Вялікай Айчыннай вайны, так званыя “Белорусские новеллы”: “Пяёлка” і “Боевые друзья”. Першая кінастужка прысвечана барацьбе народных месціцаў на акупаванай беларускай зямлі, другая распыадае пра экіпаж танка “Беларусь”, які быў зроблены на ахвяраванні работнікаў тэлу.

Праз казахстанскія стэпы ехаў у эвакуацыю пісьменнік Якуб Колас. А ва Уральску на гарадскіх могілках знайшоў у той жа крывавы год свайго апошняга прытулак вядомы беларускі пісьменнік Змітрок Бядуля — Самуіль Яфімавіч Пляўнік (1886–1941). (Сёлета дзякуючы намаганням многіх людзей нарэшце ўдалося на пачатку года перавезці ў Беларусь з Арала (так цяпер называецца горад паказахскаму) парэшкі пісьменніка. Урачыстае перапахаванне Змітрака Бядулі адбылося дзякуючы аргтадрыхцы Мінінфармацыі, Мінкультуры Беларусі, намаганням актывістаў Фонду імя Марыі Магдалены Радзівіл, супрацоўнікаў Мінгарвыканкаму, Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры ды прыхільнікаў таленту пісьмен-

Леанід Гульніцкі

часта ж у разбураную вайной Беларусь і вяртацца не было куды. Сярод іх і Леанід Вікенцевіч Гульніцкі (1908–1991) — доктар фізіка-матэматычных навук, прафесар, заслужаны дзеяч навукі Казахскай ССР. Вядомы вучоны ў галіне логіка-тэарэтычных асноваў сучаснай фізікі, акцінаметрыі (навукі пра фізіку прамыянастага абмену ды трансфармацыі прамыянастай энергіі ў атмасферы Зямлі), рацыянальнай метралогіі, навукі аб метадах вымярэння розных відаў цэплавой радыяцыі. Адзначу, што прафесар Гульніцкі да вайны ўзначальваў геофізічную абсерваторыю ў Мінску, затым — у Алма-Аце. ВЯОНА сястра Зінаіда, завяршыўшы перад самай вайной вучобу ў медінстытуце, была гвалтоўна вывезена ў Германію для працы ў канцлагеры. Яна выжыла, вярнулася дадому з цяжкай формай туберкулёзу. Змагла пераадолець хваробу й выйшла замуж. Яе муж, інжынер-праекціроўшчык Вішнеўскі, прымаў удзел у праектаванні Капчагайскай ГЭС.

Нам вядома, што нарадзіўся Леанід Вікенцевіч 4 красавіка 1908 года ў Беларусі (цяпер Дзятлаўскі раён Гродзенскай вобласці) у сям’і сельскага настаўніка. (Паводле звестак у інтэрнэце, будучы вучоны нарадзіўся ў Баранавічах, што ў той час быў у Наваградскім павеце Мінскай губерні. Цяпер Баранавічы — у Брэсцкай вобласці. — Рэд.) Закончыў Беларускі дзяржуніверсітэт імя У.І. Леніна ў 1930 годзе, выкладаў у адной з сярэдніх школ Віцебшчыны. Потым працаваў у Мінскім

Міра Гінзбург

Калі хто зоймецца складаннем літаратурнай карты Бабруйскага краю, то, несумненна, згадае народнага пісьменніка Беларусі Міхася Лынькова, рэпрэсаванага празаіка Барыса Мікуліча, паэта, празаіка, перакладчыка Міколу Аўрамчыка, паэтэсу Святлану Басуматраву ды іншых. Нямаю літаратараў, якія нарадзіліся ці пэўным чынам звязаны з Бабруйшчынай. А вось ці згадаюць будучыя даследчыкі, літаратурныя краязнаўцы Міру Гінзбург, якая нарадзілася ў Бабруйску 10 чэрвеня 1909 года? Мяркую, пакуль не ўсе пра яе і ведаюць. Але весткі пра нашу зямлячку знайшліся.

Мне перадалі цікавую кніжку Міхаіла Маргуліса “Адзін на адзін з жыццём (з успамінаў)”, якая выйшла ў Мінску ў выдавецтве “Галіяфы”. Аўтар расказвае пра свае сустрэчы з палітыкамі, грамадскімі й царкоўнымі дзеячамі, актэрамі, мастакамі, прэзідэнтамі. Жыве Міхаіл Маргуліс у ЗША, нарадзіўся і вырас у Кіеве. Шмат гадоў назад эміграваў у Злучаныя Штаты Амерыкі. Ён — аўтар больш чым дзесяці кніг, шматлікіх публікацый. Сярод апошніх выданняў — і зборнік “Тут па раі. Раман і сорак пяць апавяданняў”. Узначальвае ў Амерыцы кніжнае выдавецтва. Выпускаў газету “Літаратурнае заручеб’е”, часопіс “Літаратурны кур’ер”. Жыве ў горадзе Норт Порт (штат Фларыда). Дык вось, гартуючы старонкі новай кнігі, знайшоў я раздзел “Перакладчыца кар’ефэя”. Чытаю: “Аднойчы ў Нью-Ёрку, у кнігарні Мікаіла Мікалаевіча Марцьянава, афіцэра з першай рускай эміграцыі, я пачуў, як жанчы-

Ад рэдакцыі. У гэцэ “Любімая краіна Майкла Маргуліса” (ГР, 13.10.2017) мы трохі расказвалі пра даўняга сябра Беларусі ды часопіс “US-Belarus Observer”, што выдаецца ім у ЗША. Ён да таго ж Генаровы консул Беларусі ў штаце Фларыда, палітолаг і пісьменнік, заснавальнік фонду “Духоўная дыпламатыя”. У 2017-м на прэс-канферэнцыі ў Мінску Майкл Маргуліс казаў: праз цікавыя артыкулы супрацоўнікі рэдакцыі часопіса стараюцца знурзіць адкрыць Беларусі для амерыканцаў. А чытаюць выданне палітыкі, бізнесмены, студэнты...

Што да Міры Гінзбург (рус. Мирра Гинзбург, англ. Mirra Ginsburg), то цікавыя нататкі пра яе ёсць і ў кнізе эмігранткі Ніны Аляксеевай (1913–2009) “Одна жизнь — два мира”. Прычым падзаглавак там вельмі яркавы: “Міра Гінзбург — лучшая пераводчыца ЗША”. З таго апавяд даведваемся, што “отец Мирры не мог перенести разрыв с Белоруссией и вскоре очень тяжело заболел”, што менавіта Ніна Аляксеева параіла Міры ўзяцца за дзіцячую літаратуру, перакладаць казкі — і яна той падказкаю скарысталася, прычым гэта стала “самой выгодной доходной статьей ее деятельности”. У той час Міра Гінзбург “купила кооперативную квартиру на Манхэттене в субсидируемом государством доме на 96-й улице вест-сайд”. Цікава пачытаць, чаму ў перакладчыцы не складалася супраца з Аляксандрам Салжаніцыным, які да яе звяртаўся, і што яна крытычна ставілася да творчасці Іосіфа Бродскага.

ПРАЕКТЫ

Мінскае выдавецтва “Мастацкая літаратура”

прадаўжае выданне адмысловай кніжнай серыі — зборнікаў казак на кожны дзень “Дванаццаць месяцаў”

На паліцах кнігарняў і ў некаторых бібліятэках краіны цяпер запраграбаваны ранейшыя выпускі гэтай серыі. А нядаўні, вераснёўскі зборнік адкрываецца на кітайскай народнай казкай “Нефрытавая чара і гліняны

ЗЕМЛЯКІ

Амерыканская перакладчыца з Бабруйска

Яшчэ ў 1967 годзе наша зямлячка Міра Гінзбург пераклала раман “Майстар і Маргарыта” Міхаіла Булгакава на англійскую мову — відаць, упершыню ў Амерыцы і ў свеце

на распытвае гаспадара пра магчымыя рукапісы і кнігі Міхаіла Булгакава ці звесткі пра жыццё гэтага пісьменніка”. І далей: “Мы з ёю пазнаёмліся — і загаварылі пра рускую літаратуру.

Яе звалі Міра Гінзбург. Гэта быў 1977 год, і змрочная “жалезная заслона” аддзяляла СССР ад Захада. Мы гаворым і гаворым, я радуся выдатнай мове сваёй суразмоўніцы, і раптам высвятляецца, што нарадзілася яна ў Беларусі, але з дзяцінства жыве ў Канадзе і ў Амерыцы.

Міхаіл Маргуліс

“Бог ты мой!” — усклікнуў я, страшэнна здзіўлены, ведаючы, што эмігранты, якія зусім нядаўна прыехалі, перакручваюць мову ды ўстаўляюць у яе, калі трэба і калі не трэба, англійскія словы.

Высвятлілася, што бацькі, інтэлігентныя адукаваныя людзі, вывезлі яе за акіян яшчэ падлеткам. Руская мова стала для яе планетай даследаванняў у літаратуры і ў музыцы. Незвычайна здольнасці паспрыялі ёй захаваць мову ў рэдкай чысціні, з зайдрасным запасам слоў. Але асноўнай мовай, канешне ж, сталася англійская.

Размаўляем далей, і я ізноў ледзьве не падаю з крэсла ад здзіўлення. Высвятляецца, што яна яшчэ ў 1967 годзе пераклала “Майстра і Маргарыту” Булгакава

на англійскую мову, відаць, упершыню ў Амерыцы і ў свеце...”

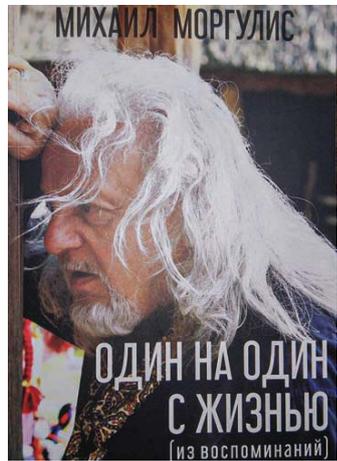
Нізкі паклон Міхаілу Маргулісу за дапамогу ў “адкрыцці” слаўтай зямлячкі. Нарадзілася Міра ў сям’і Іосіфа Гінзбурга і Броні Гейер. У 1923-м яны пераехалі ў Лібава. (Сёння Ліепая, Латвія. — Рэд.) Верагодна, што ўжо не з Бабруйска, а з Масквы ці Ленінграда. Бацька ж яе быў актыўным “бундаўцам”. А БУНД, нагадаем, гэта Усеагульны юрэйскі рабочы саюз у Літве, Польшчы, Расіі. Інчай кажучы, юрэйская сацыялістычная партыя. Заснаваны напрыканцы 1890-х, БУНД працаваў да канца 1940-х. У Расіі, праўда, быў забаронены ў 1921 годзе. А ў Польшчы — у 1948-м. БУНД лічыў сябе адзінай палітычнай сілай, якая змагалася за інтарэсы юрэйскага рабочага класа. Лева-сацыялістычная партыя выступала за дэмакратычныя змены й грамадскае аб’яднанне сродкаў вытворчасці, так што бундаўцаў можна лічыць паслядоўнікамі марксізма. БУНД выступаў супраць эміграцыі юрэйў у Палестыну, але бундаўцы верылі, што стварэнне свецкай сістэмы адукацыі, падтрымка нацыянальна-культурнай аўтаноміі юрэйў, развіццё культуры на мове ідыш дасць магчымасць захаваць адзінства нашай. Праўда, Кастрычніцкую рэвалюцыю бундаўцы не падтрымалі. Бацька Міры Гінзбург, па некаторых сведчаннях, быў знаёмы з У.І. Леніным. Калі правадыр сусветнага пралетарыату пайшоў з жыцця, калі палітыкай у Расіі кіравалі ўжо іншыя людзі, Іосіф Гінзбург зразумеў, што месца яму ў гэтай краіне няма.

У эміграцыі жыццё сям’і Гінзбургаў складалася няпроста. Бацька захварэў. Па жыцці Міры давалося прабавіцца самай. З 1938-м яна сур’ёзна занялася перакладчыцкай справай. Пераклала ў асноўным з рускай мовы, якую (пра што сведчыць і Маргуліс, які сустрэў перакладчыцу, калі ёй было пад 70 гадоў) выдатна захаваў ў сваёй сям’і. І якую, канешне ж, развівала, бо відавочна, што ў Міры Гінзбург быў адметны, выключна тонкі густ. У 1962 годзе ў перакладзе М. Гінзбург на англійскую мову выйшла кніжка “Азеф” Рамана Гуля. У 1963-м — “Гісторыя савецкай літаратуры” Веры Аляксандравай. Магчыма, пераклад менавіта гэтай працы прынес перакладчыцы вялікую вядомасць, паспрыяў яе актыўным стасункам з кніжнымі выдавецтвамі.

Вера Аляксандрава, якая нарадзілася ў 1895 годзе, з малодсці была звязана з рознымі рэлігійна-філасофскімі групамі. А ў 1921-м яна ўступіла ў партыю сацыялістаў-рэвалюцыянераў (меншавікоў). Пасля Грамадзянскай вайны эмігравала ў Германію, затым пераехала ў Францыю, пасля — у ЗША. На працягу амаль

40 гадоў настойліва й добрасумленна пісала агляды савецкай літаратуры. Была сталым аглядальнікам газет “Социалистический вестник” (Берлін), “Новое русское слово” (Нью-Ёрк). Працавала галоўным рэдактарам выдавецтва Чэхавы ў Нью-Ёрку. Надрукавала серыю кніг з мемуарамі рускіх эмігрантаў. Напісала кнігу “Гісторыя савецкай літаратуры 1917–64. Ад Горкага да Салжаніцына”.

З твораў Міхаіла Булгакава Міра Гінзбург пераклала не толькі “Майстра і Маргарыту” — таксама іншыя апавесці, раманы вялікага рускага пісьменніка.

У полі перакладчыцкага зроку нашай зямлячкі аказаліся й творы Я. Зяміцкіна, М. Зошчанкі, Ю. Тынянава, А. Платонава, А. М. Рэмзіва. Міру Гінзбург прынялі ў шэраг прэстыжных амерыканскіх арганізацый: у Асацыяцыю амерыканскіх перакладчыкаў, Гільдыю пісьменнікаў, Міжнародны ПЭН-клуб. Перакладчыца шмат зрабіла і для знаёмства амерыканскага, англамоўнага чыгача з казкамі народаў Савецкага Саюза. Пераклала з рускай мовы каля дваццаці кніг, розных анталогій казак.

Перакладчыцкія здабыткі Міры Гінзбург заўважыў слаўты пісьменнік і літаратуразнаўца Карней Чукоўскі. Яны пачалі ліставацца. Захавалася каля 60 лістоў адзін да аднаго. З сям’ёў Карнея Чукоўскага, блізкімі яго родзічамі Міра Гінзбург ліставалася да апошніх дзён жыцця. Памерла ж ураджэнка Бабруйска 26 снежня 2000 года. Будзем спадзявацца, што імя Міры Гінзбург упішацца асобным радком на “Літаратурнай карце Бабруйшчыны”.

Максім Веніс

Пачытайце дзецям казкі

збан” — яе на беларускую мову пераклалі Алякс Карлюкевіч і Вераніка Карлюкевіч. Твор праілюстраваны малюнкамі малой мастачкі Ганны Канстанцінаўны Крук.

Далей у вераснёўскім зборніку можна пачытаць беларускія ды рускія народныя казкі, апрацаваныя беларускім пісьменнікам Уладзімірам Ягоўдзікам ды вядомым рускім збіральнікам

фальклору, даследчыкам духоваўнай культуры славян Аляксандрам Афанасьевым. Прывітаннем з далёкага замежжа прыйшлі да тых беларусаў, якія любяць чытаць творы адпаведнага жанру, іспанская народная казка “Селянін і малалыды сенёры” (пераклад Віктара Гардзея), партугальская казка “Селянін і тры саветнікі караля” (па-беларуску яе перастарыў таксама

Віктар Гардзея), казка “Зайка-зладзжоска” Пранаса Машотаса (яе з літоўскай пераклаў Алякс Рэзанаў), кітайская казка “Чырвоная лілея” (перакладчык — Міхась Пазнякоў).

У кнізе, пра якую гаворыцца, ёсць і арыгінальныя творы М. Пазнякова, Л. Чарскай, Л. Талстога, У. Гаршына ды іншых беларускіх і рускіх пісьменнікаў.

Сярод ілюстратараў чарговага “казачнага календара” — Міхаіл Дайлідэў, Валянцін Ціхановіч, Паліна Гадуйка ды іншыя цікавыя кніжныя графікі.

У беларускіх кнігарнях яшчэ можна набыць зборнікі казак на кожны дзень “Дванаццаць месяцаў”. Дзякуй за тое супрацоўнікам выдавецтва “Мастацкая літаратура”, пісьменнікам, мастакам. Знаёмства з вераснёўскай кнігай, як, між іншым, і з усёй серыяй, прынясе сапраўдную асалоду і дзецям, і дарослым.

Сяргей Шычко

СЛЕД НА ЗЯМЛІ

Прыйшоў з Церабяжова. І туды вярнуўся

У палескай вёсцы шануюць памяць пра земляка — вядомага фалькларыста, даследчыка народнай культуры Васіля Ліцьвінку

З кандыдатам філалагічных навук, кіраўніком навукова-даследчай лабараторыі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта Васілём Ліцьвінкам (07.12.1941–12.07.2007) пазнаёміліся мы ў Мінску. Равеснікі з ім былі — я ж таксама родам з вогненнага 1941-га. Мы абодва далучаны былі з маленства да народнай палескай культуры, таму й разумелі адзін аднаго, як кажуць, з паўслова. Ён запрасіў мяне да сябе ў лабараторыю й прапанаваў новую, цікавую справу. Гаварыў, што вельмі важна далучаць моладзь да народных духоўных скарбаў, і што, на яго думку, трэба перадаваць досвед гэтай традыцыйнай культуры канкрэтным людзям — студэнтам філфака БДУ. Пагутарылі мы шчыра, прыгледзеліся адзін да аднаго. І ўрэшце я быў прыняты на працу: малодшым навуковым супрацоўнікам.

Спачатку, вядома ж, новая дзейнасць падавалася мне справай складанай: навуковыя канферэнцыі, студэнцкія семінары... Ці спраўлюся? Былі сумненні. Я ж да таго меў справу пераважна з самадзейнымі танцорамі з глыбінкі. Але з дапамогай, разумнымі парадамі Васіля Дзмітравіча паступова ўваходзіў у новы рытм жыцця. Станавілася ўсё лягчэй выконваць новыя абавязкі. Ды зусім не таму, што выкладчыкі мой досвед раптам хутка прымножыўся. Проста я зразумеў: Тураўшчына, палешукі вельмі многаму мяне навучылі. Даў Бог шчасця з імі разам у суладдзі пажыць, шмат усёго пабачыць ды й паўдзельнічаць практычна ва ўсіх абрадавых дзеях, якія там ладзіліся. Бо адна справа — у кніжках нешта

Сустрэча ў Церабяжоўскай сярэдняй школе

пачытаць, і зусім іншае — душою да народнай спадчыны дакрануцца. Знутры ў абрадах народных павібраваць іх жываю часцінкаю: у суладнасці са сабою, з людзьмі ды Сусветам. А такое ж няк не апішаеш! І словамі-спевамі не перададзі. Вось была ў старажытных ведуноў, у вялікія таямніцы. То мяркую, што менавіта праз сам уздел у абрадах-містэрыях, праз жывое вібраванне ў той прасторы і адбылася Пасвячэнне. Вядома ж, кожны браў з абрада нешта сваё: адны — толькі знешнія элементы, другія — у глыбінні светапоглядныя пранікалі. Кожнаму сваё...

Так і са студэнтамі ўніверсітэта было. У адных, помніцца, ад судакранання са скарбамі народнай культуры вочы адкрываліся, і яны вялікі свет па-іншаму пачыналі бачыць. А некаторыя высакамерна ўспрымалі палескія абрады толькі як нейкую танную забаўку-пацешку. Што, дарэчы, у нашым часе й не рэдкасць. Ды, мяркую, па вялікім

рахунку мой палескі досвед быў карысны для многіх будучых філолагаў з Белдзяржуніверсітэта.

Мы з Васілём Дзмітравічам няшмат папрацавалі разам: 12 ліпеня 2007 года яго не стала. І ў мяне тады здарылася бяда — патрапіў я ў аўтаваарыю, пасля якой працаваць ва ўніверсітэце ўжо было немагчыма. Засталіся ў душы маёй добрыя, светлыя ўспаміны пра цудоўнага чалавека, які прысвяціў жыццё вывучэнню й зберажэнню народных

беларускіх традыцый, фальклору. З часам пры падтрымцы кіраўніцтва БДУ, выкладчыкаў і студэнтаў былі праведзены вечары памяці фалькларыста Васіля Ліцьвінка. Мы згадвалі зробленае ім, гаварылі пра сучасны стан з вывучэннем, даследаваннем народнай культуры. Пры тым адзначалася, што ўдзячныя вучні (а жывуць яны і ў Расіі, Украіне, Польшчы) памятаюць жыццёвыя ўрокі свайго выкладчыка, улюбёнага ў народную культуру.

А гэтай вясенню сябра фалькларыста, прадпрымальнік і пісьменнік Валеры Сарока ініцыяваў паездку на радзіму Васіля Дзмітравіча: у палескую вёску Церабяжоў Столінскага раёна Брэстчыны. Фотамайстар Васіль Кулікоў, тэлеаператар Аляксандр Гаварко разам са мной наведалі вясковую хату, дзе рос Васілёк, мясіны, па якіх бегаў рыбаліць з вудаю, ці з кошыкам у лес, ці дапамагаў матулі ўвосень капаць бульбу. Сустрэкаліся з ягоным дзядзькам Сашам, які вучыў Васіля

спяваць. З добрымі словамі нас віталі вясковіцы, прымалі-часавалі родзічы фалькларыста — Валянціна Аляксандраўна Грэчка з пляменнікам. Яны расказвалі-прыгадалі, якім чутым, уважлівым да людзей чалавекам быў іх Васілі.

Яшчэ наведалі мы Церабяжоўскую сярэдняю школу, дзе вучыўся будучы навуковец Васіль Ліцьвінка. Гутарылі пра вядомага вучня з дырэктарам школы Вадзімам Мікалаевічам Шпакевічам, яго намесніцай па вучэбна-выхаваўчай рабоце Алёнай Васілеўнай Адамчук, настаўніцай рускай мовы й літаратуры Ларысай Фёдарунай Лугіной. Нам паказалі й школьныя музеі. У ім ёсць матэрыялы пра землякоў, якія вавалі за Радзіму, і пра стараных працаўнікоў з Церабяжова, пра былых вучняў, якія прымнажаюць славу свайой малой радзімы. Ёсць апаведы й пра тых, хто па розных прычынах аказаўся за межамі Беларусі, але не парывае повязь з Бацькаўшчынай, Церабяжамі — наведваецца дадому. На стэндах у музеі пабачылі здымкі Васіля Ліцьвінка, ягоныя кніжкі, ягоны запавет маладзейшым: шанаваць родную зямлю, паважаць традыцыі продкаў.

Апошні спачын Васіля Ліцьвінка — на вясковых могілках. На помніку надмагільным ён выяўлены ў саламяным брылі, у вышыванай кашулі. Мы ўсклалі кветкі на магілу, а высокія церабяжоўскія сосны церушылі паіху долу жоўтую восенскую іліцу.

Ён вярнуўся дадому, годна прайшоўшы свой зямны шлях. І памяць пра Васіля Ліцьвінку ў беларускім свеце — жывая.

Мікола Котаў, сябра, фалькларыст, аднадумца

Ля магілы Васіля Ліцьвінка на вясковых могілках

MEMENTO MORI

Беларускі Мацярык паменшаў — з яго ў нябачны свет Дзядоў адышлі прыгожыя, таленавітыя людзі

Што такое лёс? Вялікая таямніца. У маі 2018-га мы падалі тэкст “Да бацькоў. Назаўсёды...” — пра тое, як вядомы беларус з Еўпаторыі, доктар медыцынскіх навук Мікалай Дрынеўскі 25 красавіка святкаваў разам з сябрамі 80-гадовы юбілей. А 26-га выехаў у Беларусь да радні, да знакамітага брата-дырыжора, народнага артыста Беларусі Міхаіла Дрынеўскага. І 27 красавіка памёр у Мінску.

Трохі не дажыў да 80-годдзя ягоны малодшы брат, **Міхаіл Паўлавіч Дрынеўскі**: ён пайшоў з гэтага свету 9 лістапада. Вядомы ў краіне чалавек: прафесар, фалькларыст, этно-

У валожках — паэт Віктар Швед

граф, знаўца народнай музыкі, шматгадовы мастацкі кіраўнік і галоўны дырыжор Народнага хору Беларусі імя Генадзія Цітовіча. Таленавіты паляшук — абодва ж Дрынеўскія былі родам з вёскі Тонеж Лельчыцкага раёна Гомельшчыны — зрабіў велізарны ўнёсак у захаванне беларускіх народных традыцый, пашырэнне ў свеце багатай песеннай спадчыны.

Адзін з братаў, Мікалай, толькі на пару дзён перажыў

80-гадовы юбілей. А Міхась трохі не дацягнуў да юбілейнае даты: 80-я ўгодкі маэстра будзем адзначаць ужо без яго 12 лютага ў наступным годзе. Вось такі лёс у братаў Дрынеўскіх...

Спачуванні родным і блізкім народнага артыста Беларусі Міхаіла Дрынеўскага выказаў Кіраўнік дзяржава Аляксандр Лукашэнка. “Яркім талентам і шматгадовай працай ён заслужыў сапраўдную вагу калег і прызнанне публікі. Сваімі ведамі й майстэрствам шчодро дзяліўся з моладдзю, выхаваў не адно пакаленне таленавітых музыкантаў”, — гаворыцца ў спачуванні.

Трохі раней прыйшла ў рэдакцыю сумная вестка: у Польшчы памёр адзін з найстарэйшых беларускіх пісьменнікаў **Віктар Швед**. Пражыў доўгае жыццё: яму было 95 гадоў. А які прыгожы здымак яго ў

Міхаіл Дрынеўскі ўсё жыццё з песняй

валожкавым лузе! Будзем памятаць Нестара беларускай літаратуры на Беластоцчыне, як паважліва называлі яго калегі. Аўтар зборнікаў вершаў “Жыццёвыя сцежкі” (1967), “Дзяцінства прыстань” (1975), “Дружба” (Мінск, 1976), “Мая зялёная Зубровія” (Мінск, 1990), “Родны скоў” (1991), “Вясёлка” (1991), “Вершы На-

тальцы” (1998). У 2015-м быў ушанаваны ордэнам Скарыны “за актыўную дзейнасць па папулярызаванні беларускай культуры, мовы й літаратуры, значны асабісты ўнёсак у развіццё міжкультурных сувязяў ды ўмацаванне добрасуседскіх адносін паміж Беларуссю і Польшчай”.

Іван Ждановіч

Вершаў і песень паменшала ў свеце

КАРЫСНЫ ДОВЕД

Пяць беларускіх дзён у Сібіры

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Наступная падзея — арт-мост “Зрабі выцінанку”. І прайшоў ён у змешаным анлайн-афлайн фармаце. Сумесна з Магілёўскім абласным метадычным цэнтрам народнай творчасці й культурна-асветніцкай работы ўдзельнікі рабілі выцінанку (ажурны ўзор, выразаны з чорнай, белай ці каляровай паперы). У фармаце прамога эфіру майстры Беларусі дзяліліся тэхналогіяй традыцыйнага беларускага мастацтва. Сібірскія ж іх калегі, што пры-

ехалі да нас у цэнтр, стараліся выконваць парадкі настаўнікаў. А прапавалі з намі Наталля Мікалаеўна Бярнадская, сябар Саюза майстроў Беларусі, выкладчыца Дзіцячай школы мастацтваў горада Крычава, ды Любоў Аляксандраўна Гарбар, сябар Саюза майстроў Беларусі, настаўніца з Цэнтра дадатковай адукацыі дзяцей і моладзі “Росквіт” горада Бабруйска. Увесь творчы працэс трансляваўся на ютуб-канале ДНК імя Г.Д. Завалокіна, што дазволіла тым, хто не змог прыехаць у Беларускі цэнтр, далучыцца да семінара-практыкума дыстанцыйна.

Яскравым завяршэннем тыдня стала “Арт-сустрэча: беларускі фармат”. З вінтанем выступілі намеснік Міністра культуры Новасібскай вобласці Рыгор Мілагулаў і дарадка, кіраўнік аддзялення Амбулаторыі Беларусі ў Расіі ў Новасібскай Андрэй Гасюк. На сустрэчы былі старшыня Новасібскай рэгіянальнай нацыянальна-культурнай аўтаноміі беларусаў Надзея Санцовіч і старшыня Сібірскага рэгіянальнага Саюза “Чарнобыль” Уладзімір Драздоў.

Быў і прэм’ерны (не анлайн!) паказ фільма “Новасібс-

кі цэнтр беларускай культуры: 20 год”. Дарэчы, многія госці сустрэчы аказаліся героямі фільма, яны маюць непасрэднае дачыненне да станаўлення беларускага руху ў Сібіры.

Прэзентацыя фотапраекта “Гісторыі беларусаў у асобах” была нададзена асабліва ўва-

Атмасферныя фотаздымкі можна было зрабіць у фотазоне “Беларускі фармат”, а медыя-арт Нацыянальнага гістарычнага музея Беларусь дазволіў здзейсніць віртуальны экскурс па экспазіцыі музея.

Калабарацыя “Малаянка” аб’яднала ўсіх у калектыўнай

салістка Новасібскага акадэмічнага тэатра оперы й балета, парадавала гасцей прэм’ерай песні “Крылатае сэрца”. А такія любовія й знаёмія “Бялая, чарная...”, “Зачарованая мая” гучалі ў выкананні Яўгена Чэрнікава — мастацкага кіраўніка ансамбля беларускай песні “Завіруха”.

Фінальнай ды пранізлівай нотай арт-сустрэчы стала песня “Бялая Русь” — музычны падарунак ад Анастасіі Дзяменшэвай, кіраўніцы Цэнтра беларускай культуры. Кампазіцыя заўсёды адгукаецца ў душах беларусаў, таму нядзіва, што ў многіх на вачах з’явіліся слёзы. У іх была й настальгія па Бацькаўшчыне, і гонар звацца беларусам, і радасць, што арт-сустрэча змагла сабраць разам сібірскіх беларусаў і проста неабыхавых да беларускай культуры людзей. А значыць, ідэя правядзення беларускага арт-тыдня ў Сібіры з’явілася невыпадкова. І, хочацца верыць, будзе мець працяг.

Тацяна Нялюбіна, метадыстка Цэнтра беларускай культуры Дома нацыянальных культур імя Г.Д. Завалокіна, г. Новасібск.

Фота: Аляксандр Іванюк.

Разам ствараем маляваны дыван

Артыстка Марыя Белакурская на арт-сустрэчы

га. Хто яны, беларускі Сібіры? У кожнай — сваё жыццё, свой лёс, свая гісторыя... Праект пра беларусаў, які жывуць у Новасібскай вобласці, створаны ў выніку творчага супрацоўніцтва з фатографам Андрэем Чардаковым.

творчасці й дазволіла кожнаму адлучыць сябе сапраўдным мастаком. Мы ўсе разам стваралі маляваны дыван!

Музычную нотку сустрэчы надало жывое выкананне беларускіх песень. Марыя Белакурская, беларуска з Мінска,

ВЕСТКІ З ДЫЯСПАР

Шмат сяброў у нашым коле!

У Чарнігаве прайшоў чарговы Міжнародны фестываль нацыянальных культур “Поліскае кола”

Гэтае свята ва ўкраінскім горадзе мае ўжо слаўную гісторыю. І сёлета ў Чарнігаве, на плошчы Багдана Хмяльніцкага ў 15-ы раз сабраліся прадстаўнікі нацыянальных меншасцяў рэгіёну, творчыя гурты розных суполак: на Міжнародны фестываль нацыянальных культур “Поліскае кола”.

Задуманы фестываль для таго, каб глыбей спасцігаць ды ўзбагачаць культурную спадчыну, спрыяць грамадскаму руху, энтузіястам, што зберагаюць традыцыі, мастацтва нацменшасцяў. Сабрацца на фестываль хораша ўсім, бо гэта ж — добрая магчымасць, каб пазнаёміцца з культурамі розных этнасаў ды нешта цікавае і ў сваю працу грамадскую пераняць.

Было ўрачыстае адкрыццё фестывалю. Нас вітаў намеснік дырэктара абласнога Дэпартамента культуры й турызму, нацыянальнасцяў і рэлігій абл’адзярж-адміністрацыі Павел Весялоў, які падкрэсліў: шматнацыянальная разнастайнасць Украіны — гэта яе вялікае багацце.

Праходзіў шэраг цікавых і разнастайных імпрэзаў. Творчыя гурты прадстаўлялі розныя культуры: беларускую, нямецкую, армянскую, карэйскую, азербайджанскую, шыганскую. Ладзіліся адметныя нацыянальныя падворкі, прапавала маляўнічая фотазона з народнымі касцюмамі, былі майстар-класы ад майстроў Кітайскага культурнага цэнтра. Увогуле ж на працягу дня прадстаўлялі этнічнае мастацтва розныя нацыянальныя

культурныя таварыствы Чарнігаўшчыны. У тым ліку й суполка Беларускае нацыянальна-культурнае таварыства “Сябры”, а таксама Нямецкі культурны цэнтр “Узаемадзейненне”, Армянская абшчына Чарнігаўскай вобласці, Карэйскі культурны цэнтр Чарнігава, суполка “З’езд азербайджанцаў Чарнігаўскай вобласці”, арганізацыя цыганоў “Чэрген”, суполка “Крымская абшчына” ды Цэнтр культурных традыцый “Этнас”.

Беларусы Чарнігава на фестывалі

Падыходзілі на беларускі падворак мясцовыя нашы супляменнікі ды іншыя жыхары Чарнігава. Выказвалі зацікаванасць тым, што адбываецца ў Беларусі. Мы ж

падкрэслівалі, што падтрымліваем абранага большасцю грамадзян Прэзідэнта й вельмі жадаем, каб на Бацькаўшчыну зноў вярнуліся мір ды грамадская згода.

А на фестывальным канцэрце беларусы прадставілі тры нумары, і нам выпаў гонар выступіць першымі. Спяваў дуэт “Сяброўкі” (Валянціна Качубей ды Ганна Зярнюк), якому ўжо больш за 15 гадоў. Кіруе ім Мікалай Васілевіч Аляксееў. Ёсць, дарэчы, у нас і фальклорны гурт, але спявалі мы пакуль на беларускім падворку: для сцэны, лічым, не гатовыя. Усяму свой час, як кажуць! А калі, бывае, праводзім беларускія вачоркі, ды яшчэ з пачастункамі, то ў такой кампаніі ў нас усе спяваюць.

На гэты раз “Сяброўкі” спявалі вядомую й любімую на Беларусі песню “Цяжэ вада ў ярок” ды “Ой ты, ночанька”. А наша Ніна Максіменка хораша спявала “Ой, жыта не сеяла”. (Аўтарка піша: відэазапісы выступленняў беларусаў на фэсце ёсць у сацсетцы Фэйсбук, на старонцы “Галіна Ворожбыт”. Вось бы скантатывацца чарнігаўскім “Сябрам” з арганізатарамі фэсту “Покліч Палесся”. Ён, як вядома, праходзіць у аграгарадку Ляскавічы Петырэйўскага раёна, і гэта — суседняя з

Чарнігаўшчынай Гомельшчына. Сёлета фэст ладзіўся ў шосты раз. Пра яго цікава пісала газета “Калінкавіцкія навіны” — <http://www.knews.by/?p=73137>. Мяркуем, “Сябрам” з Чарнігава на беларускім Палесці будучы рады. Можна ж і прыязджаць на Бацькаўшчыну, і абмяняцца артыстамі-гуртамі. — Рэд.)

За актыўны ўдзел прадстаўнікоў беларускай дыяспары ў фестывалі “Поліскае кола” Дэпартамент культуры й турызму, нацыянальнасцяў і рэлігій абл’адзярж-адміністрацыі ўзнагародзіў сябровак суполкі “Сябры” ганаровымі граматамі: Ніну Камінскую, Тамару Дзіміцерку, Ташану Ніпорку, Святану Новік, Валянціну Пікуль, Валянціну Качубей, Ганну Зярнюк, Ніну Максіменку. Мне ж, як кіраўніцы суполкі, да таго ж далася і Падзяка старшыні абл’адзярж-адміністрацыі. І ўручылі нам граматы прама на фестывалі.

Усе імпрэзы свята былі прасякнуты шчырай любоўю да Украіны, вялікай павагай да прадстаўнікоў розных народаў, якія жывуць у адной дружнай і шматнацыянальнай сям’і. Закончыўся Чарнігаўскі XV міжнародны фестываль нацыянальных культур “Поліскае кола” яркімі мастацкімі падарункамі ад артыстаў Рэгіянальнага філарманічнага цэнтра фестывалю і канцэртных праграм.

Галіна Варажбыт, кіраўніца Беларускага нацыянальна-культурнага таварыства “Сябры”

“Голас Радзімы”: 65 гадоў!

Чытайце газету ў інтэрнэце на партале zviazda.by
Заснавальнік:
 Радзійна-выдавецкая ўстанова
 “Выдавецкі дом
 “Звезда”
Галоўны рэдактар
 Іван ЖДАНОВІЧ

Адрас рэдакцыі:
 220013, Мінск,
 вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а.
 П.какой 907.
E-mail: golos_radzimy@tut.by
Тэлефон: +375-17-3111726

Падпісання на газету “Голас Радзімы” можна ў паштовых аддзяленнях Беларусі
Рэдакцыйнае пасведчэнне №61.
 Выдадзена 16.07.2018 года
 Міністэрствам інфармацыі
 Рэспублікі Беларусь

Выдавец:
 Радзійна-выдавецкая ўстанова
 “Выдавецкі дом “Звезда”
 Дырэктар — галоўны рэдактар
 Аляксей Мікалаевіч КАРПЮКЕВІЧ

Аб’ём выдання: 2 друк. аск.
Наклад: 371.
Заказ — 1568.
 Выходзіць 2 разы на месяц

© “Голас Радзімы”, 2020
Месяц друкавання:
 Друкарня “Рэспубліканскага
 ўнітарнага прадпрыемства
 “Выдавецтва “Беларускі Дом друку”
 ЛІТМ 02330/106 ад 30.04.2004
 Пр-т Незалежнасці, 79/1. 220013, Мінск,
 Рэспубліка Беларусь

Рупкасі прымяшчаюць толькі ў
 электронным выглядзе, не вяртаюцца
 і не рэдакуюцца. Пазычаны рэдакцыі
 ды аўтары, матэрыялы якіх
 друкуюцца на старонках “Голасу
 Радзімы”, могуць не супадаць.